Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

26. september 2024*

Apellatsioonkaebus – Riigiabi – Saksamaa Liitvabariigi poolt teatavatele suurtele elektritarbijatele rakendatav abikava – Vabastus võrgutasudest ajavahemikus 2012–2013 – Otsus, millega tunnistatakse abikava siseturuga kokkusobimatuks – Tühistamishagi – Hagi esitamise tähtaeg – Vastuvõetavus – ELTL artikli 107 lõige 1 – Mõiste „riigiabi“ – Riigi ressursid – Maksulaadne lõiv või muud kohustuslikud tasud

Liidetud kohtuasjades C-795/21 P ja C-796/21 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 16. detsembril 2021 esitatud kaks apellatsioonkaebust,

WEPA Hygieneprodukte GmbH, asukoht Arnsberg (Saksamaa),

WEPA Deutschland GmbH & Co. KG, varem Wepa Leuna ja Wepa Papierfabrik Sachsen, asukoht Arnsberg,

esindajad: *Rechtsanwälte* H. Janssen, D. Salm ja A. Vallone,

apellandid kohtuasjas C-795/21 P,

teised menetlusosalised:

Euroopa Komisjon, esindajad: K. Herrmann, C. Kovács ja T. Maxian Rusche, keda abistas *Rechtsanwalt* H. Heinrich,

kostja esimeses kohtuastmes,

Saksamaa Liitvabariik, esindajad: J. Möller ja R. Kanitz,

menetlusse astuja esimeses kohtuastmes,

ja

Saksamaa Liitvabariik, esindajad: J. Möller ja R. Kanitz,

apellant kohtuasjas C-796/21 P,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

teised menetlusosalised:

WEPA Hygieneprodukte GmbH, asukoht Arnsberg,

WEPA Deutschland GmbH & Co. KG, varem Wepa Leuna ja Wepa Papierfabrik Sachsen, asukoht Arnsberg,

esindajad: *Rechtsanwälte* H. Janssen, D. Salm ja A. Vallone,

hagejad esimeses kohtuastmes,

Euroopa Komisjon, esindajad: K. Herrmann, C. Kovács ja T. Maxian Rusche,

kostja esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president K. Jürimäe (ettekandja), Euroopa Kohtu president K. Lenaerts kolmanda koja kohtuniku ülesannetes, kohtunikud N. Piçarra, N. Jääskinen ja M. Gavalec,

kohtujurist: L. Medina,

kohtusekretär: osakonnajuhataja D. Dittert,

arvestades kirjalikku menetlust ja 28. juuni 2023. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 9. novembri 2023. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 WEPA Hygieneprodukte GmbH ja WEPA Deutschland GmbH & Co. KG (edaspidi koos „WEPA äriühingud“) paluvad kohtuasjas C-795/21 P esitatud apellatsioonkaebuses tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 6. oktoobri 2021. aasta otsus Wepa Hygieneprodukte jt *vs.* komisjon (T-238/19, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“, EU:T:2021:648), millega Üldkohus jättis rahuldamata nende hagi komisjoni 28. mai 2018. aasta otsuse (EL) 2019/56 abikava SA.34045 (2013/C) (ex 2012/NN) kohta, mida Saksamaa rakendas StromNEVi § 19 kohaselt baaskoormuse tarbijate suhtes (ELT 2019, L 14, lk 1) (edaspidi „vaidlusalune otsus“), tühistamise nõudes.

2 Saksamaa Liitvabariik palub kohtuasjas C-796/21 P esitatud apellatsioonkaebuses vaidlustatud kohtuotsus tühistada.

3 Euroopa Komisjon palub oma vastuapellatsioonkaebustes, mis on esitatud kohtuasjades C-795/21 P ja C-796/21 P, samuti tühistada vaidlustatud kohtuotsus.

Õiguslik raamistik

4 Nõukogu 13. juuli 2015. aasta määruse (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [ELTL] artikli 108 kohaldamiseks (ELT 2015, L 248, lk 9), põhjenduses 39 on märgitud:

„Selguse ja arusaadavuse ning õiguskindluse huvides tuleks komisjoni otsused avalikustada, järgides samal ajal põhimõtet, et riigiabiga seotud otsused on suunatud kõnealusele liikmesriigile; seepärast on otstarbekas kas täies ulatuses või kokkuvõtlikult avaldada kõik otsused, mis võivad mõjutada huvitatud poolte huve, või teha huvitatud pooltele kättesaadavaks selliste otsuste koopiad, kui otsuseid ei ole avaldatud või kui neid pole avaldatud täielikult.“

5 Määruse artikli 1 punktis h on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

h) „huvitatud pool“ – mis tahes liikmesriik, isik, ettevõtja või ettevõtjate ühendus, kelle huve võib abi andmine mõjutada, eriti abi saaja, konkureerivad ettevõtjad ja ametiliidud.“

6 Määruse artikli 32 „Otsuste avaldamine“ lõikes 3 on ette nähtud:

„Komisjon avaldab *Euroopa Liidu Teatajas* kõik vastavalt artikli 8 lõigetele 1 ja 2 ning artiklile 9 tehtud otsused.“

Vaidluse taust ja vaidlusalune otsus

7 Vaidluse tausta, mis on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 1–22, võib kokku võtta järgmiselt.

Asjasse puutuvad õigus- ja haldusmeetmed

Võrgutasude süsteem enne vaidlusaluste meetmete kehtestamist

8 Energiatarnete kaitse seaduse (Energiewirtschaftsgesetz), mida on muudetud 26. juuli 2011. aasta energiatööstuse õigusnormide läbivaatamise seadusega (Gesetz zur Neuregelung energiewirtschaftsrechtlicher Vorschriften; *BGBl.* 2011 I, lk 1554), kuid enne muudatusi, mis tehti 26. juuli 2016. aasta elektrituru arengu seadusega (Gesetz zur Weiterentwicklung des Strommarktes; *BGBl.* 2016 I, lk 1786) (edaspidi „EnWG 2011“), §-s 21 on muu hulgas ette nähtud, et võrgutasud peavad olema mõistlikud, mittediskrimineerivad ja läbipaistvad ning põhinema võrgu tõhusa toimimise kuludel.

9 EnWG 2011 § 24 volitas Saksamaa Liitvabariigi valitsust kehtestama määrusega üksikasjalikke sätteid, mis käsitlevad esiteks võrgutasude kindlaksmääramise üldmeetodi määratlemist ning teiseks võrgu kasutamise erijuhtude reguleerimist ja tingimusi, mille alusel võib reguleeriv asutus heaks kiita või keelata individuaalse võrgutasu.

10 Saksamaa Liitvabariigi 25. juuli 2005. aasta võrgutasu määruse (Stromnetzentgeltverordnung; *BGBl*. 2005 I, lk 2225; edaspidi „StromNEV 2005“) §-s 17 on määratletud arvutusmeetod, mida võrguettevõtjad kasutavad üldtasude kindlaksmääramiseks. Meetod on kaheetapiline, kõigepealt määratakse kindlaks kõigi võrkude mitmesugused aastased kulukomponendid ja seejärel arvutatakse üldtasud võrgukulude aastase kogusumma alusel.

11 Üldtasu kindlaksmääramisel võetakse arvesse kahte järgmist tegurit, milleks on „üheaegsusfunktsioon“, mis kajastab tõenäosust, et tarbija individuaalne tarbimine aitab kaasa asjaomase võrgutaseme aastase tippkoormuse saavutamisele, ja võrguettevõtja tulu maksimumtase, mille kehtestab Bundesnetzagentur (Saksamaa Liitvabariigi võrguamet; edaspidi „BNetzA“), lähtudes võrdlusest teiste võrguettevõtjatega, et vältida ebatõhususe tõttu tekkivate kulude katmist võrgutasudest.

12 StromNEV 2005 §-s 19 on ette nähtud individuaalsed tasud tarbijate kategooriatele, kelle tarbimine ja koormus on väga erinev teiste tarbijate omast (edaspidi „ebatüüpilised tarbijad“). Tasudega – juhindudes põhimõttest, et võrgutasud kajastavad võrgukulusid – võetakse arvesse ebatüüpiliste kasutajate panust nende kulude vähendamisse või suurenemise vältimisse.

13 StromNEV 2005 § 19 lõikega 2 on kehtestatud individuaalsed tasud kahele järgnevale ebatüüpilisele tarbijakategooriale:

– kasutajad, kelle tippkoormus võib oluliselt erineda kõigi teiste sama võrguga ühendatud kasutajate üheaegsest iga-aastasest tippkoormusest, st kasutajad, kes tarbivad elektrit süstemaatiliselt väljaspool tipptunde (edaspidi „antitsüklilised tarbijad“), ja

– kasutajad, kelle aastane elektritarbimine on vähemalt 7000 tarbimistundi ja üle 10 gigavati tunnis (edaspidi „baaskoormuse tarbijad“).

14 Kuni muudatuste tegemiseni EnWG 2011-ga nägi StromNEV 2005 ette, et antitsüklilised tarbijad ja baaskoormuse tarbijad maksavad individuaalset tasu, mis oli arvutatud BNetzA välja töötatud „füüsilise tee meetodil“. Selle meetodi abil võeti arvesse antitsükliliste tarbijate ja baaskoormuse tarbijate tekitatud võrgukulusid koos minimaalse tasuga, mis vastas 20%-le avaldatud üldtasust (edaspidi „minimaalne tasu“). Minimaalne tasu tagas tasu selle võrgu käitamise eest, millega need tarbijad olid ühendatud, juhul kui füüsilise tee meetodil arvutatud individuaalsed tasud olid minimaalsest tasust madalamad või peaaegu olematud.

Vaidlusalused meetmed

15 Vastavalt StromNEV 2005 (EnWG 2011-ga muudetud sõnastuses) § 19 lõike 2 teisele ja kolmandale lausele kaotati alates 1. jaanuarist 2011, mis on selle sätte tagasiulatuva kohaldamise kuupäev, baaskoormuse tarbijate individuaalsed tasud ja asendati need täieliku vabastusega võrgutasudest (edaspidi „vaidlusalune vabastus“), mis anti pädeva reguleeriva asutuse ehk BNetzA või asjaomase liidumaa reguleeriva asutuse loal. Vabastuse kulud jäid põhi- või jaotusvõrgu ettevõtjate kanda olenevalt sellest, millise võrguga olid soodustuse saajad ühendatud.

16 Kooskõlas StromNEV 2005 (EnWG 2011-ga muudetud sõnastuses) § 19 lõike 2 kuuenda ja seitsmenda lausega olid põhivõrguettevõtjad kohustatud hüvitama jaotusvõrguettevõtjatele vaidlusaluse vabastuse tõttu saamatajäänud tulu ning pidid üksteisele hüvitama vabastusega kaasnevad kulud rahalise hüvitisena vastavalt 19. märtsi 2002. aasta soojuse ja elektrienergia

koostootmise seaduse (Kraft-Wärme-Kopplungsgesetz, *BGBl.* 2002 I, lk 1092) §-le 9, mistõttu kõik põhivõrguettevõtjad kandsid ühesuurust rahalist koormust proportsionaalselt elektri hulgaga, mida nad tarnisid oma võrguga ühendatud lõpptarbijatele.

17 BNetzA 14. detsembri 2011. aasta otsusega (BK8-11-024; edaspidi „BNetzA 2011. aasta otsus“) loodi alates 2012. aastast rahastamismehhanism. Selle mehhanismi kohaselt said jaotusvõrguettevõtjad lõpptarbijatelt või elektritarnijatelt lisatasu (edaspidi „vaidlusalune lisatasu“), mille summa kanti põhivõrguettevõtjatele edasi, et hüvitada neile vaidlusaluse vabastuse tõttu saamata jäänud tulu.

18 Vaidlusaluse lisatasu summa määrasid põhivõrguettevõtjad igal aastal ette kindlaks BNetzA kehtestatud meetodi kohaselt. 2012. aasta ehk mehhanismi rakendamise esimese aasta summa määras vahetult kindlaks BNetzA.

19 Neid sätteid ei kohaldatud vaidlusaluse vabastuse kulude suhtes 2011. aastal ning seega pidi iga põhivõrgu- ja jaotusvõrguettevõtja kandma selle aasta vabastusega seotud kahjumit.

Vaidlusalustest meetmetest hilisem võrgutasu süsteem

20 Selle haldusmenetluse ajal, mille tulemusel tehti vaidlusalune otsus, tunnistati vaidlusalune vabastus kõigepealt tühiseks Oberlandesgericht Düsseldorfi (liidumaa kõrgeim üldkohus Düsseldorfis, Saksamaa) 8. mai 2013. aasta kohtuotsusega ja Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsusega. Kõnealune vabastus tunnistati seejärel alates 1. jaanuarist 2014 kehtetuks StromNEV 2005-ga, mida on muudetud 14. augusti 2013. aasta määrusega, millega muudetakse energiaõiguse valdkonna määrusi (Verordnung zur Änderung von Verordnungen auf dem Gebiet des Energiewirtschaftsrechts; *BGBl.* 2013 I, lk 3250) (edaspidi „StromNEV 2013“). StromNEV 2013-ga kehtestati edasiseks uuesti individuaalsed tasud, mis arvutatakse füüsilise tee meetodil, kohaldades miinimumtasu asemel kindlasummalist tasu 10%, 15% ja 20% üldtasudest olenevalt elektritarbimisest (vastavalt 7000, 7500 ja 8000 tundi aastas võrgu kasutamise eest).

21 StromNEV 2013-ga kehtestati üleminekukord, mis kehtib alates 22. augustist 2013 ning mida kohaldatakse tagasiulatuvalt baaskoormuse tarbijate suhtes, kes ei olnud aastatel 2012 ja 2013 veel vaidlusalust vabastust saanud. Füüsilise tee meetodi kohaselt arvutatud ja miinimumtasul põhinevate individuaalsete tasude asemel nägi see süsteem ette neile tarbijatele üksnes kindlasummaliste tasude kohaldamise.

Haldusmenetlus ja vaidlusalune otsus

22 Pärast mitut kaebust avaldas komisjon 4. mail 2013 otsuse algatada vaidlusalustel meetmetel põhineva abikava suhtes menetlus ELTL artikli 108 lõike 2 alusel (ELT 2013, C 128, lk 43).

23 Selle menetluse tulemusena, mille käigus esitasid oma seisukohad Saksamaa Liitvabariik ja teised huvitatud isikud, võttis komisjon 28. mail 2018 vastu vaidlusaluse otsuse.

24 Selle otsusega tuvastas komisjon, et Saksamaa Liitvabariik oli 1. jaanuarist 2012 kuni 31. detsembrini 2013 andnud ebaseaduslikult riigiabi vaidlusaluse vabastuse vormis.

25 Täpsemalt järeldas komisjon, et riigiabi suurus vastas võrgukuludele, mille vabastatud baaskoormuse tarbijad tegelikult 2012. ja 2013. aastal tekitasid, või kui need kulud olid väiksemad minimaalsetest võrgutasudest, siis nendele viimastele.

26 Lisaks märkis komisjon, et kõnealune abi on siseturuga kokkusobimatu, kuna see ei vasta ühegi ELTL artikli 107 lõigetes 2 ja 3 sätestatud erandi tingimustele ning seda ei saa pidada ühelgi muul põhjusel siseturuga kokkusobivaks.

27 Seetõttu otsustas komisjon, et:

– vaidlusalune vabastus kujutab endast riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, kuivõrd baaskoormuse tarbijad olid vabastatud võrgutasudest, mis vastasid nende tekitatud võrgukuludele, või kui need kulud olid minimaalsest tasust väiksemad, siis minimaalsele tasule;

– Saksamaa oli andnud nimetatud riigiabi ELTL artikli 108 lõiget 3 rikkudes ja see on siseturuga kokkusobimatu;

– kõnealuse kava alusel antud üksikabi ei käsitata riigiabina, kui see vastas abi andmise ajal nõukogu 7. mai 1998. aasta määruse (EÜ) nr 994/98, milles käsitletakse [ELTL artiklite 107 ja 108] kohaldamist teatavate horisontaalse riigiabi liikide suhtes (EÜT 1998, L 142, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 312), artikli 2 alusel vastu võetud vähese tähtsusega abi määruses sätestatud tingimustele;

– Saksamaa Liitvabariik oli ühelt poolt kohustatud kõnealuse abikava alusel antud siseturuga kokkusobimatu abi abisaajatelt tagasi nõudma, sealhulgas intressi, ning teiselt poolt oli ta kohustatud tühistama kõik maksed, mida selle kava alusel ei olnud vaidlustatud otsuse vastuvõtmise kuupäevast alates veel tehtud.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

28 WEPA äriühingud esitasid vaidlusaluse otsuse tühistamiseks hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 9. aprillil 2019.

29 Üldkohtu kuuenda koja presidendi 30. augusti 2019. aasta otsusega lubati Saksamaa Liitvabariigil vastavalt selle liikmesriigi taotlusele nende äriühingute nõuete toetuseks menetlusse astuda.

30 WEPA äriühingud põhjendasid oma hagi ühe väitega, mille kohaselt ei ole tegemist riigiabiga ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, kuna vaidlusalust vabastust ei rahastatud riigi ressurssidest.

31 Vaidlustatud kohtuotsuses tunnistas Üldkohus hagi vastuvõetavaks, lükkas seejärel selle väite tagasi ja jättis seega tühistamishagi tervikuna rahuldamata.

Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

32 WEPA äriühingud paluvad kohtuasjas C-795/21 P esitatud apellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud kohtuotsus;

– tühistada vaidlusalune otsus või teise võimalusena saata kohtuasi tagasi Üldkohtule;

– mõista Üldkohtu ja Euroopa Kohtu menetlusega seotud kohtukulud välja komisjonilt.

33 Saksamaa Liitvabariik palub Euroopa Kohtul rahuldada apellatsioonkaebus kohtuasjas C-795/21 P ja mõista kohtukulud välja komisjonilt.

34 Komisjon palub Euroopa Kohtul jätta apellatsioonkaebus kohtuasjas C-795/21 P rahuldamata ja mõista kohtukulud välja WEPA äriühingutelt.

35 Saksamaa Liitvabariik palub kohtuasjas C-796/21 P esitatud apellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud kohtuotsus osas, millega tühistamishagi jäeti põhjendamatuse tõttu rahuldamata;

– tühistada vaidlusalune otsus;

– mõista Üldkohtu ja Euroopa Kohtu menetlusega seotud kohtukulud välja komisjonilt.

36 WEPA äriühingud paluvad Euroopa Kohtul rahuldada apellatsioonkaebus kohtuasjas C-796/21 P.

37 Komisjon palub Euroopa Kohtul jätta apellatsioonkaebus kohtuasjas C-796/21 P rahuldamata ja mõista kohtukulud välja Saksamaa Liitvabariigilt.

38 Komisjon palub kohtuasjades C-795/21 P ja C-796/21 P esitatud vastuapellatsioonkaebustes Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud kohtuotsus;

– tunnistada tühistamishagi vastuvõetamatuks;

– mõista kohtuasjas C-795/21 P Euroopa Kohtu ja Üldkohtu menetlusega seotud kohtukulud välja WEPA äriühingutelt;

– mõista kohtuasjas C-796/21 P Euroopa Kohtu ja Üldkohtu menetlusega seotud kohtukulud välja vastavalt Saksamaa Liitvabariigilt ja WEPA äriühingutelt.

39 WEPA äriühingud ja Saksamaa Liitvabariik paluvad jätta vastuapellatsioonkaebused rahuldamata ja mõista kohtukulud välja komisjonilt.

40 Euroopa Kohtu presidendi 18. aprilli 2023. aasta otsusega liideti kohtuasjad C-795/21 P ja C-796/21 P suulise menetluse ja kohtuotsuse tegemise huvides.

Vastuapellatsioonkaebused

41 Komisjoni esitatud vastuapellatsioonkaebuste ese on vaidlustada esimeses kohtuastmes esitatud hagi vastuvõetavus; see küsimus tuleb aga lahendada enne apellatsioonkaebustes esitatud sisulisi küsimusi. Seega tuleb vastuapellatsioonkaebusi analüüsida esimesena (vt selle kohta 3. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Changmao Biochemical Engineering *vs.* Distillerie Bonollo jt, C-461/18 P, EU:C:2020:979, punkt 43).

42 Komisjon põhjendab oma vastuapellatsioonkaebusi kahe väitega.

Esimene väide

Poolte argumendid

43 Vastuapellatsioonkaebuste põhjendamiseks esitatud esimeses väites heidab komisjon ette, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 36–43 õigusnormi, kui ta tõlgendas mõistet „avaldamine“ ELTL artikli 263 kuuenda lõigu tähenduses laialt. Nii leidis Üldkohus ekslikult, et sellele mõistele vastab igasugune avaldamine Euroopa Liidu Teatajas sõltumata sellest, kas avaldamisest sõltub asjaomase akti jõustumine vastavalt ELTL artiklile 297 ja kas see on ette nähtud aluslepingus endas.

44 Esiteks on Üldkohtu tõlgendus vastuolus Euroopa Kohtu praktikaga, mis tuleneb 17. mai 2017. aasta kohtuotsusest Portugal *vs.* komisjon (C-339/16 P, EU:C:2017:384, punktid 34–40) ning 31. jaanuari 2019. aasta kohtumäärusest Iordăchescu *vs.* parlament jt (C-426/18 P, EU:C:2019:89, punkt 22) ja 5. septembri 2019. aasta kohtumäärusest Fryč *vs.* komisjon (C-230/19 P, EU:C:2019:685, punkt 15). Selle kohtupraktikaga on Euroopa Kohus tuvastanud paralleeli ELTL artikli 263 kuuenda lõigu ja ELTL artikli 297 vahel selles mõttes, et asjaomase akti avaldamisest hakkab hagi esitamise tähtaeg kulgema vaid siis, kui see on akti jõustumise eeltingimus ja kui see on ette nähtud aluslepingus endas.

45 Sellist lähenemist kinnitab ELTL artikli 263 kuuenda lõigu grammatiline, kontekstipõhine ja teleoloogiline tõlgendamine.

46 Mis puudutab ühelt poolt selle sätte sõnastust, siis väidab komisjon, et kõigis keeleversioonides peale saksakeelse esinevad mõisted „avaldamine“ ja „teatavakstegemine“ nii ELTL artikli 263 kuuendas lõigus kui ka ELTL artiklis 297, mis näitab nende kahe sätte omavahelist paralleelsust.

47 Teiselt poolt, mis puudutab ELTL artikli 263 kuuenda lõigu mõtet ja eesmärki, siis aitavad selles sättes ette nähtud hagi esitamise tähtajad kaasa õiguskindluse eesmärgi saavutamisele. Kui õigussubjekt soovib akti vaidlustada, peaks ta seda üldjuhul tegema kahe kuu jooksul kuupäevast, mil ta sai teada akti lõplikust versioonist. Seevastu üldkohaldatavate aktide puhul, millel ei ole adressaate, on see kuupäev Euroopa Liidu Teatajas avaldamise kuupäev. Dokumentide puhul, milles on märgitud adressaat, on see kuupäev adressaadile teatavakstegemise kuupäev. Ainult erandjuhtudel ja teise võimalusena võib akti puhul, mida ei tohi avaldada ega teatavaks teha, teada saamine olla sündmus, millest alates hakkab hagi esitamise tähtaeg kulgema. Nii tagab ELTL artikli 263 kuuenda lõigu ja ELTL artikli 297 paralleelsus selle, et akti hilisem avaldamine Euroopa Liidu Teatajas sellest teavitamise eesmärgil ei too kaasa hagi esitamise tähtaegade pikenemist ja seega õiguskindlusetust.

48 Teiseks ei saa komisjoni ametliku uurimismenetluse lõpetamise otsuse avaldamist Euroopa Liidu Teatajas samastada „avaldamisega“ ELTL artikli 297 lõike 2 teise lõigu tähenduses. See ei ole seega hagi esitamise tähtaja kulgema hakkamise algus.

49 Ühest küljest on selle otsuse adressaat asjaomane liikmesriik ja see tehakse teatavaks ainult talle. Vastavalt ELTL artikli 297 lõike 2 kolmandale lõigule jõustub see otsus teatavakstegemisega, mitte avaldamisega Euroopa Liidu Teatajas, mille eesmärk on üksnes teavitada avalikkust, sealhulgas abisaajaid, kellelt asjaomane liikmesriik peab abi tagasi nõudma juba enne otsuse

avaldamist. Teisest küljest ei tulene niisugune avaldamine EL toimimise lepingust, vaid määruse 2015/1589 artiklist 32, arvestades põhjendusega 39. Neil asjaoludel tuleb selleks, et teha kindlaks, millal hakkab kulgema abi saanud ettevõtja tähtaeg ametliku uurimismenetluse lõpetamise otsuse vaidlustamiseks, lähtuda sellest, millal ta otsusest tegelikult teada sai. Kui ei ole võimalik tõendada, et aktist on enne teada saadud, peetakse tänu õiguslikule fiktsioonile Euroopa Liidu Teatajas avaldamise kuupäeva tegeliku teadasaamise kuupäevaks.

50 Kolmandaks esitab komisjon rea argumente, mis tema arvates kinnitavad tema tõlgendust ELTL artikli 263 kuuendale lõigule.

51 Esimesena tugineb ta selle sätte ülesehitusele, väites, et akti avaldamine ja teatavakstegemine on võrdsustatud ning et teadasaamine on kahe esimesega võrreldes teisejärguline sündmus. Üldkohtu tõlgendus lõhuks selle teisejärgulisuse suhte, sest kui avaldamine määruse 2015/1589 artikli 32 alusel oleks võrdväärne avaldamisega ELTL artikli 297 lõike 1 alusel, peaks hagi esitamise tähtaeg hakkama kulgema avaldamise kuupäevast ka asjaomase liikmesriigi suhtes ja seda teatavakstegemisest hoolimata.

52 Teisena on komisjon seisukohal, et Üldkohtu tõlgendus viib selleni, et ettevõtjatel, kellelt abi tagasi nõutakse, ja nende konkurentidel, kes ei ole abi saanud, on menetluslikult ebavõrdsed võimalused. Kui esimesed saavad tegelikult asjaomaselt liikmesriigilt otsuse koopia, siis teised peavad ootama otsuse avaldamist Euroopa Liidu Teatajas vastavalt määruse 2015/1589 artiklile 32, mistõttu on nende ettevõtjate reaalsed hagi esitamise tähtajad erinevad. Selline tõlgendus tooks kaasa ka ebavõrdsuse komisjoni ja nende ettevõtjate vahel, kellelt abi tuleb tagasi nõuda. Abi saanud ettevõtja hagile vastamiseks on komisjonil nimelt kahekuuline tähtaeg, samas kui sellise tõlgenduse tõttu oleks neil ettevõtjatel oma hagi ettevalmistamiseks pikem tähtaeg.

53 Kolmandana tugineb Üldkohus 10. märtsi 1998. aasta kohtuotsuse Saksamaa *vs.* nõukogu (C-122/95, EU:C:1998:94) väärale tõlgendusele. Erinevalt vaidlusalusest otsusest ei olnud kohtuasjas, milles see kohtuotsus tehti, kõne all olnud otsuses märgitud ühtegi adressaati.

54 Neljandana eirab vaidlustatud kohtuotsuse punkt 38, milles Üldkohus märkis, et WEPA äriühingud võisid subjektiivselt eeldada vaidlusaluse otsuse avaldamist Euroopa Liidu Teatajas, seda, et hagi esitamise tähtajad põhinevad avalikul huvil.

55 Saksamaa Liitvabariik ja WEPA äriühingud väidavad vastu, et esimene väide ei ole põhjendatud.

Euroopa Kohtu hinnang

56 Vastuapellatsioonkaebuste põhjendamiseks esitatud esimese väitega vaidlustab komisjon vaidlustatud kohtuotsuse punktides 36–43 esitatud Üldkohtu hinnangu põhjendatuse. Ta leiab, et vastupidi sellele, mida Üldkohus nendes punktides järeldas, ei hakka vaidlusaluse otsuse peale tühistamishagi esitamise tähtaeg WEPA äriühingute jaoks kulgema selle otsuse Euroopa Liidu Teatajas avaldamise kuupäevast, vaid kuupäevast, mil need äriühingud otsusest tegelikult teada said.

57 Sellega seoses tuleb tõdeda, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 36–43 lükkas Üldkohus tagasi komisjoni vastuvõetamatuse vastuväite, mille kohaselt WEPA äriühingud esitasid vaidlusaluse otsuse peale tühistamishagi väidetavalt hilinemisega.

58 Vaidlustatud kohtuotsuse punktide 36–38 koos lugemisest nähtub, et Üldkohus leidis, et hagi esitamise tähtaeg hakkas käesolevas asjas kulgema vaidlusaluse otsuse Euroopa Liidu Teatajas avaldamise kuupäevast, milleks on 16. jaanuar 2019, ja et sellest tähtajast on kinni peetud.

59 Selle kaalutluse põhjendamiseks tuletas Üldkohus nimetatud kohtuotsuse punktis 37 meelde, et aktist teadasaamise kuupäeva kriteerium kui hagi esitamise tähtaja kulgema hakkamise kriteerium on akti avaldamise või teatavakstegemise kõrval teisejärgulise tähtsusega. Kuigi ta rõhutas, et avaldamine ei ole vaidlusaluse otsuse jõustumise eeltingimus, märkis ta sama kohtuotsuse punktis 38, et see otsus tuleb vastavalt määruse 2015/1589 artikli 32 lõikele 3 avaldada Euroopa Liidu Teatajas, mistõttu võisid WEPA äriühingud õiguspäraselt eeldada, et see otsus avaldatakse.

60 Sellega seoses tuleb osundada, et ELTL artikli 263 kuues lõik näeb ette, et „[k]äesolevas artiklis sätestatud menetlus tuleb algatada kahe kuu jooksul vastavalt kas meetme avaldamisest või teatavakstegemisest hagejale või nende puudumisel kahe kuu jooksul pärast päeva, mil hageja sellest teada sai“.

61 Selle sätte sõnastusest, eelkõige väljenditest „vastavalt kas“ ja „nende puudumisel“ nähtub selgelt, et hagi esitamise tähtaja kulgema hakkamise algus määratakse kindlaks olukorrast lähtuvalt ning et kolm kriteeriumi, millest alates see tähtaeg kulgema hakkab, on seatud tähtsuse järjekorda.

62 Niisiis hakkab tühistamishagi esitamise tähtaeg esimese võimalusena kulgema akti avaldamisest või selle teatavakstegemisest hagejale. Need kaks peamist kriteeriumi on selle sätte ülesehituses asetatud võrdsesse seisu selles mõttes, et ükski neist kriteeriumidest ei ole teise suhtes teisejärguline (vt selle kohta 17. mai 2017. aasta kohtuotsus Portugal *vs.* komisjon, C-339/16 P, EU:C:2017:384, punkt 38).

63 Seevastu, nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 37 õigesti esile tõi, on vaidlustatud aktist teadasaamise kuupäev hagi esitamise tähtaja kulgema hakkamise kriteeriumina akti avaldamise või teatavakstegemise kuupäeva kõrval teisejärgulise tähtsusega (vt selle kohta 10. märtsi 1998. aasta kohtuotsus Saksamaa *vs.* nõukogu, C-122/95, EU:C:1998:94, punkt 35), mida ei ole ka käesolevas asjas vaidlustatud.

64 Käesoleval juhul oli vaidlusaluses otsuses, millega lõpetati riigiabi ametlik uurimismenetlus, adressaadina märgitud asjaomane liikmesriik, st Saksamaa Liitvabariik, ning otsus tehti talle teatavaks vastavalt ELTL artikli 297 lõike 2 kolmandale lõigule. Ühtlasi avaldati see otsus Euroopa Liidu Teatajas vastavalt määruse 2015/1589 artikli 32 lõikele 3.

65 Sellisel juhul tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et akti adressaadi jaoks, kellele akt tuleb teatavaks teha, ehk asjaomase liikmesriigi jaoks hakkab tühistamishagi esitamise tähtaeg kulgema alates teatavakstegemise kuupäevast, ja seda isegi siis, kui akt avaldatakse ka Euroopa Liidu Teatajas (vt selle kohta 17. mai 2017. aasta kohtuotsus Portugal *vs.* komisjon, C-339/16 P, EU:C:2017:384, punkt 37).

66 Seevastu tuleneb ELTL artikli 263 kuuenda lõigu grammatilisest, teleoloogilisest ja kontekstipõhisest tõlgendusest, arvestades Euroopa Kohtu praktikaga, et tühistamishagi esitamise tähtaeg hakkab teiste huvitatud isikute nagu WEPA äriühingute jaoks kulgema alates akti avaldamisest Euroopa Liidu Teatajas, sealhulgas juhul, kui avaldamine ei tulene ELTL artikli 297 lõike 2 teisest lõigust, vaid teisese õiguse sättest, nagu määruse 2015/1589 artikli 32 lõige 3.

67 Nimelt tuleb esiteks tõdeda, et ELTL artikli 263 kuuenda lõigu sõnastuses on viidatud aktide „avaldamisele“ üldiselt (vt selle kohta 26. septembri 2013. aasta kohtuotsus PPG ja SNF *vs.* ECHA, C-625/11 P, EU:C:2013:594, punkt 31). Seega ei lisa see sõnastus sellele mõistele ühtegi eritingimust, mis puudutaks eelkõige avaldamiskohustuse õiguslikku alust.

68 Selles küsimuses on tõsi, nagu väidab komisjon, et Euroopa Kohus on muu hulgas selgitanud, et mõiste „avaldamine“ ELTL artikli 263 kuuenda lõigu tähenduses viitab Euroopa Liidu Teatajas avaldamisele, millest sõltub akti jõustumine ja mis on ette nähtud EL toimimise lepingus (vt selle kohta 17. mai 2017. aasta kohtuotsus Portugal *vs.* komisjon, C-339/16 P, EU:C:2017:384, punkt 36; 31. jaanuari 2019. aasta kohtumäärus Iordăchescu *vs.* parlament jt, C-426/18 P, EU:C:2019:89, punkt 22, ning 5. septembri 2019. aasta kohtumäärus Fryč vs. komisjon, C-230/19 P, EU:C:2019:685, punkt 15).

69 Vastupidi komisjoni seisukohale ei saa sellest siiski järeldada, et mõiste „avaldamine“ ELTL artikli 263 kuuenda lõigu tähenduses piirdub selle juhtumiga.

70 Nimelt ei saa käesoleva kohtuotsuse punktis 68 viidatud varasemat kohtupraktikat tõlgendada isoleeritult, vaid see on osa Euroopa Kohtu praktikast, milles on mõistet „avaldamine“ ELTL artikli 263 kuuenda lõigu tähenduses tõlgendatud laialt. Lisaks punktis 68 nimetatud juhtumile kuulub selle mõiste alla vaidlustatud akti avaldamine Euroopa Liidu Teatajas, mis ei tulene aluslepinguga kehtestatud kohustusest, vaid Euroopa Liidu institutsioonide väljakujunenud tavast (vt selle kohta 10. märtsi 1998. aasta kohtuotsus Saksamaa *vs.* nõukogu, C-122/95, EU:C:1998:94, punktid 36 ja 39) või teisese õiguse sättest, nagu määruse 2015/1589 artikli 32 lõige 3 (vt selle kohta 25. novembri 2008. aasta kohtumäärus S.A.BA.R. *vs.* komisjon, C-501/07 P, EU:C:2008:652, punkt 23) või isegi avaldamisest liidu institutsiooni, organi või asutuse veebilehel, kui see on ette nähtud teiseses õiguses (vt selle kohta 26. septembri 2013. aasta kohtuotsus PPG ja SNF *vs.* ECHA, C-625/11 P, EU:C:2013:594, punktid 30–32).

71 Teiseks tuleb seoses ELTL artikli 263 kuuenda lõigu eesmärkidega korrata, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt põhinevad selles sättes ette nähtud hagi esitamise tähtajad avalikul huvil ning pooled ja kohus ei saa neid muuta. Need on kehtestatud eesmärgiga tagada õiguskindlus, vältides õiguslikke tagajärgi tekitavate liidu õigusaktide lõputut vaidlustamist, ja hoida õigusemõistmise käigus ära diskrimineerimine või meelevaldne kohtlemine (vt selle kohta 12. detsembri 1967. aasta kohtuotsus Muller-Collignon *vs.* komisjon, 4/67, EU:C:1967:51, lk 479; 23. jaanuari 1997. aasta kohtuotsus Coen, C-246/95, EU:C:1997:33, punkt 21; 16. novembri 2010. aasta kohtumäärus Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert *vs.* komisjon, C-73/10 P, EU:C:2010:684, punkt 52, ja 31. jaanuari 2019. aasta kohtumäärus Iordăchescu *vs.* parlament jt, C-426/18 P, EU:C:2019:89, punkt 21).

72 Ühest küljest ilmneb, et sellise otsuse puhul nagu vaidlusalune otsus, millega lõpetatakse riigiabi ametlik uurimismenetlus, saab õigusakti Euroopa Liidu Teatajas avaldamise kuupäeva – erinevalt teadasaamise kuupäevast – õiguskindluse huvides objektiivselt ja kindlalt välja selgitada kõigi huvitatud poolte suhtes, kellele ei ole otsust teatavaks tehtud. Sellega seoses ei ole oluline, et viimasena nimetatud isikud said aktist teada enne selle avaldamist.

73 See selgitab ühtlasi, miks ELTL artikli 263 kuuenda lõigu üldises ülesehituses ja õiguskindluse huvides on avaldamise kuupäev tähtsam kui teadasaamise kuupäev, mis – nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 63 – on hagi esitamise tähtaja kulgema hakkamise teisejärguline kriteerium. Seega ei saa komisjoniga nõustuda, kui ta soovitab tegelikult ELTL artikli 263 kuuendas lõigus nimetatud kahe kriteeriumi vaheline suhe ümber pöörata.

74 Teisest küljest, vastupidi komisjoni väidetele on käesoleva kohtuotsuse punktides 66 ja 70 esitatud tõlgendus ka selline, mis väldib igasugust diskrimineerimist või meelevaldset kohtlemist õigusemõistmisel ning tagab seega riigiabi saajate ja konkureerivate ettevõtjate menetlusliku võrdsuse. Nimelt hakkab hagi esitamise tähtaeg kõigi huvitatud poolte suhtes kulgema samast kuupäevast, st kuupäevast, mil otsus avaldati Euroopa Liidu Teatajas. Lisaks, kuna komisjon on otsuse tegija ja vastutab selle avaldamise eest Euroopa Liidu Teatajas, ei saa ta õiguspäraselt tugineda argumendile, et pooltel on menetluses tema kahjuks väidetavalt ebavõrdsed võimalused.

75 Kolmandaks, mis puudutab konteksti, siis ka aluslepingute struktuur räägib vastu komisjoni soovitatud rangele paralleelsusele mõistete „avaldamine“ vahel, mida on kasutatud vastavalt ELTL artikli 263 kuuendas lõigus ja artikli 297 lõike 2 teises lõigus. Sellega seoses piisab, kui märkida, et kuigi need kaks sätet kuuluvad EL toimimise lepingu kuuenda osa I jaotisesse, ei reguleeri need sama eset. Esimesena nimetatud säte asub 1. peatükis, mis käsitleb institutsioone, täpsemalt 5. jaos, mis käsitleb Euroopa Liidu Kohut, samas kui teine kuulub liidu õigusakte ja nende vastuvõtmise menetlust käsitlevasse 2. peatükki.

76 Kõiki neid põhjusi arvestades tuleb järeldada, et Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 36–43 õigesti, et WEPA äriühingute hagi esitamise tähtaeg hakkas kulgema vaidlusaluse otsuse Euroopa Liidu Teatajas avaldamise kuupäevast.

77 Järelikult tuleb vastuapellatsioonkaebuste põhjendamiseks esitatud esimene väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Teine väide

Poolte argumendid

78 Vastuapellatsioonkaebuste põhjendamiseks esitatud teises väites heidab komisjon ette, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 41 õigusnormi.

79 Kui Üldkohus punktis 41 kinnitas, et „ei ole tõendatud, et käesolevas asjas oli [WEPA äriühingutel] [vaidlusaluse] otsuse kohta „usaldusväärset“ teavet“ enne selle avaldamist, siis moonutas ta faktilisi asjaolusid ja tõendeid. Nimelt on ilmselge, arvestades komisjoni poolt Üldkohtule esitatud tõendeid, et need äriühingud said vaidlusaluse otsuse olemasolust teada hiljemalt 26. septembril 2018, enne selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas.

80 Saksamaa Liitvabariik ja WEPA äriühingud leiavad, et kuna vastuapellatsioonkaebuste esimene väide ei ole põhjendatud, ei oma teine väide käesolevate apellatsioonkaebuste lahendamisel tähtsust. Äriühingud lisavad, et teine väide on igal juhul samuti põhjendamatu.

Euroopa Kohtu hinnang

81 Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 41 tõi Üldkohus esile, et „igal juhul ei ole tõendatud, et käesolevas asjas oli [WEPA äriühingutel] [vaidlusaluse] otsuse kohta „usaldusväärset“ teavet“.

82 Siinkohal viitab väljend „igal juhul“ sellele, et see põhjendus on vaidlustatud kohtuotsuses esitatud ammendavuse huvides. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei saa aga Üldkohtu otsuse ammendavuse huvides esitatud põhjenduste kohta esitatud argumendid tuua kaasa kohtuotsuse tühistamist ega saa seega olla edukad (21. detsembri 2023. aasta kohtuotsus United Parcel Service *vs.* komisjon, C-297/22 P, EU:C:2023:1027, punkt 55 ja seal viidatud kohtupraktika).

83 Järelikult tuleb vastuapellatsioonkaebuste põhjendamiseks esitatud teine väide tagasi lükata, kuna see ei saa olla edukas.

84 Seega tuleb vastuapellatsioonkaebused tervikuna rahuldamata jätta.

Apellatsioonkaebused

85 WEPA äriühingud põhjendavad kohtuasjas C-795/21 P esitatud apellatsioonkaebust kahe väitega, millest esimese kohaselt on moonutatud faktilisi asjaolusid ja eiratud riigisisese õiguse sisu ja ulatust ning teise kohaselt on eiratud ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses „riigi ressurssidest“ antud riigiabi olemasolu tingimusi.

86 Saksamaa Liitvabariik, keda toetavad WEPA äriühingud, põhjendab kohtuasjas C-796/21 P esitatud apellatsioonkaebust üheainsa väitega, mille kohaselt on rikutud ELTL artikli 107 lõiget 1. See väide ühtib sisuliselt teise väitega, mille WEPA äriühingud, keda toetab Saksamaa Liitvabariik, esitasid oma apellatsioonkaebuse põhjendamiseks kohtuasjas C-795/21 P.

Esimene väide kohtuasjas C-795/21 P

Poolte argumendid

87 WEPA äriühingud heidavad oma apellatsioonkaebuse esimeses väites ette, et Üldkohus moonutas faktilisi asjaolusid ning eiras riigisisese õiguse sisu ja ulatust. See väide jaguneb vormiliselt kolmeks osaks.

88 Esimeses väiteosas väidavad WEPA äriühingud, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 12, 66, 93 ja 99 tuvastas Üldkohus ebatäpselt, et BNetzA on määranud siduvalt kindlaks vaidlusaluse lisatasu summa. Sellega seoses nähtub vaidlusaluse otsuse põhjendustest 61, 75 ja 123, et selle lisatasu summa määrasid kindlaks võrguettevõtjad. See kehtib ka 2012. aasta kohta, mille eest viimased kogusid lisatasu esimest korda. BNetzA ei ole kunagi kehtestanud selle lisatasu summat. 2012. aasta osas piirdus BNetzA sellega, et andis hinnangu võrguettevõtjate kantud kahju kogusummale, kuid ei määranud kuidagi kindlaks vaidlusaluse lisatasu summat, kuna selle kehtestamise korral oleks tulnud arvesse võtta muid tegureid.

89 Teises väiteosas vaidlustavad WEPA äriühingud sisuliselt vaidlustatud kohtuotsuse punkti 93. Vastupidi sellele, mida Üldkohus selles punktis kinnitas, ei kehtestanud BNetzA põhivõrguettevõtjatele vaidlusaluse lisatasu „arvutamiseks väga üksikasjalikku meetodit“. Üldkohtu järeldus on seega vastuolus vaidlusaluse otsuse põhjendustega 61, 75 ja 123. BNetzA nõuded on väga üldised ning käsitlevad saamatajäänud tulu ja kahjude eeldatavat suurust järgmisel aastal. Need ei sisalda ühtegi nõuet konkreetselt selle kohta, kuidas põhivõrguettevõtjad pidid arvutama vaidlusaluse lisatasu prognoositava saamata jäänud tulu alusel.

90 Kolmandas väiteosas heidavad WEPA äriühingud ette, et Üldkohus moonutas faktilisi asjaolusid, kui ta kinnitas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 93, 94, 99 ja 106 jj, et saamata jäänud tulu on vaidlusaluse lisatasuga täielikult kaetud. Riigisisene õigus reguleerib üksnes selliste nõuete sissenõudmise küsimust, mis tuleb tasuda maksust vabastatud baaskoormuse tarbijatel ja mida ei saa rahuldada viimaste maksejõuetuse tõttu, ning välistab selle selliste nõuete katmise vaidlusalusest lisatasust. Nende tarbijate maksejõuetusega seotud kahju kaetakse seega võrguettevõtjate omavahenditest, mitte riigi ressurssidest. Lisaks peaksid võrguettevõtjad võtma enda kanda ka muud kulud, nimelt kapitalikulud ja BNetzA-le makstavad haldustasud.

91 Oma repliigis viitavad WEPA äriühingud muu hulgas põhjenduste puudumisele vaidlustatud kohtuotsuse punktides 94, 99 ja 106 ning sellele järgnevates punktides, kuna Üldkohus ei põhjendanud – kas või kokkuvõtlikult – arusaadavalt, miks ei tule arvesse võtta võrguettevõtjate saamata jäänud tulu, mis ei ole vaidlusaluse lisatasuga kaetud.

92 Komisjon leiab, et kohtuasjas C-795/21 P esitatud apellatsioonkaebuse esimese väite kolm osa on ilmselgelt põhjendamatud ja teatavad argumendid on igal juhul vastuvõetamatud.

Euroopa Kohtu hinnang

93 Sissejuhatuseks tuleb seoses argumentidega Üldkohtu vigade kohta Saksa õiguse analüüsimisel märkida, et ELTL artikli 256 lõike 1 teisest lõigust ja Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust tuleneb, et apellatsioonkaebus peab piirduma õigusküsimustega. Seega on Üldkohus ainupädev asjakohaseid fakte tuvastama ja hindama ning tõendeid hindama. Välja arvatud juhul, kui kohtule esitatud tõendeid on moonutatud, ei ole faktide ja tõendite hindamine seega niisugune õigusküsimus, mis kuuluks Euroopa Kohtu poolt apellatsiooni korras läbivaatamisele (4. märtsi 2021. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Fútbol Club Barcelona, C-362/19 P, EU:C:2021:169, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).

94 Seega, mis puudutab apellatsioonimenetluses nende hinnangute analüüsimist, mille Üldkohus on andnud riigisisesele õigusele ja mis riigiabi valdkonnas kujutavad endast faktilistele asjaoludele antud hinnanguid, siis on Euroopa Kohtul üksnes pädevus kontrollida, kas seda õigust on moonutatud (3. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Prantsusmaa *vs.* komisjon, C-559/12 P, EU:C:2014:217, punkt 79, ning 14. detsembri 2023. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Amazon.com jt, C-457/21 P, EU:C:2023:985, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika). Moonutamine peab nähtuma selgelt toimiku materjalidest, ilma et oleks vaja faktilisi asjaolusid ja tõendeid uuesti hinnata (3. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Prantsusmaa *vs.* komisjon, C-559/12 P, EU:C:2014:217, punkt 80).

95 Pealegi, kui apellant väidab, et Üldkohus on faktilisi asjaolusid või tõendeid moonutanud, peab ta ELTL artikli 256, Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimese lõigu ja Euroopa Kohtu kodukorra artikli 168 lõike 1 punkti d kohaselt täpselt osutama sellele, mida Üldkohus on väidetavalt moonutanud, ning hindamisvigadele, mis on tema arvates viinud Üldkohtu sellise moonutamiseni (30. novembri 2016. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa ja Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, punkt 99, ja 28. aprilli 2022. aasta kohtuotsus Yieh United Steel *vs.* komisjon, C-79/20 P, EU:C:2022:305, punkt 53).

96 Neid kaalutlusi silmas pidades tuleb analüüsida WEPA äriühingute esimest väidet, mis käsitleb riigisisese õiguse ja faktiliste asjaolude mitut moonutamist.

97 Seoses käesoleva väite esimese osaga tuleb esiteks tõdeda, et nende äriühingute väide, et Üldkohus moonutas faktilisi asjaolusid, kui ta leidis, et BNetzA on määranud siduvalt kindlaks vaidlusaluse lisatasu summa, põhineb vaidlustatud kohtuotsuse vääral tõlgendusel.

98 Nimelt nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktide 12, 66, 93 ja 99, millele selles väites vastu vaieldakse, koos lugemisest üheselt, et Üldkohus leidis, et vaidlusaluse lisatasu peavad kindlaks määrama põhivõrguettevõtjad BNetzA kehtestatud meetodi alusel ja et 2012. aastaks määras viimane kindlaks lisatasu kogusumma. Selline tõlgendus nähtub sõnaselgelt kohtuotsuse punktist 66. Asjaolu, et nimetatud kohtuotsuse punktis 12 ei ole omadussõna „kokku“, ei oma selles osas tähtsust, kuna sama kohtuotsuse põhjendustes tugines Üldkohus selgelt esialgse kogusumma arvessevõtmisele. Samuti viitas ta kohtuotsuse punktis 93 vaidlusaluse lisatasu algse summa kehtestamisele 2012. aastaks, millest on lihtne aru saada, et tegemist on kogusummaga, ning järgmise aasta puhul lisatasu arvutamise meetodile, mille BNetzA kindlaks määras. Lisaks ei saa pelk viide „vaidlusalusele lisatasule, nagu BNetzA (2012. aasta kohta) arvutas“, vaidlustatud kohtuotsuse punktis 99 viia teistsuguse järelduseni, kuna seda sõnastust, kuigi see on ebatäpne, võib väga hästi mõista viitena lisatasu kogusummale, mida kinnitab vaidlustatud kohtuotsuse tervikuna lugemine. Ülejäänud osas on ka punktis 99 viidatud meetodile, mille BNetzA kehtestas 2013. aastaks.

99 Vaidlusaluse otsuse põhjendustest 61, 75 ja 123, millele WEPA äriühingud viitavad, ei saa teha ühtegi muud järeldust. Nimelt tuleneb nendest põhjendustest, et kuigi põhivõrguettevõtjad pidid kindlaks määrama vaidlusaluse lisatasu konkreetse summa, tõi ka komisjon sarnaselt Üldkohtuga esile, et nad peavad selles osas järgima BNetzA kehtestatud raamistikku ja meetodit.

100 Teiseks tuleb märkida, et kuna WEPA äriühingud rõhutavad vaidlusaluse lisatasu kindlaksmääramist puudutava väite raames võrguettevõtjate tegutsemisruumi, siis on nende argumentidega vaidlustatud faktilistele asjaoludele antud hinnang, tõendamata moonutamist, mis aga vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 93 viidatud kohtupraktikale ei kuulu Euroopa Kohtu poolt apellatsiooni korras läbivaatamisele.

101 Seoses käesoleva väite teise osaga tuleb tõdeda, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 93 märkis Üldkohus, et „kava kohaldamise teiseks aastaks kehtestati BNetzA [2011. aasta] otsusega [vaidlusaluse] lisatasu arvutamiseks väga üksikasjalik meetod“. Ta lisas, et selle meetodi kohaselt „peaksid põhivõrguettevõtjad kindlaks määrama esiteks [vaidlusalusest] vabastusest tuleneva eeldatava kahju võrreldes võrgutasude täieliku maksmisega ja teiseks eeldatava tarbimise, et määrata kindlaks vaidlusaluse lisatasu summa kilovatt-tunni kohta, võttes arvesse üle-eelmisel aastal saadud tulu“, ning et „põhivõrguettevõtjad pidid vaidlusaluse lisatasu summat igal aastal kohandama vastavalt eelneva aasta tegelikele rahastamisvajadustele“. Need kinnitused kordavad sisuliselt vaidlusaluse otsuse põhjendusi 37 ja 39.

102 Sellega seoses on ühelt poolt selge, et WEPA äriühingud ei vaidlusta konkreetselt seda vaidlusaluse lisatasu arvutusmeetodi kirjeldust, vaid selle meetodi kvalifitseerimist „väga üksikasjalikuks meetodiks“. Kuid isegi kui eeldada, et selline kvalifitseerimine on väär, ei too see kaasa vähimatki tagajärge Üldkohtu analüüsile meetodi kui sellise kohta. Seega ei saa Üldkohtule ette heita, et ta moonutas sellega riigisisest õigust.

103 Teiselt poolt on WEPA äriühingute argumendid põhivõrguettevõtjate tegutsemisruumi kohta vaidlusaluse lisatasu arvutamisel lõppkokkuvõttes veel ka vastuolus vaidlusaluse otsuse põhjenduses 123 esitatud hinnanguga, mille kohaselt ei ole nendel halduritel mingit

tegutsemisruumi. Seega paluvad need äriühingud Euroopa Kohtul uuesti hinnata vaidlusaluse lisatasu kindlaksmääramise meetodit, mis ei kuulu apellatsioonimenetluses tema pädevusse, kui tegemist ei ole moonutamisega.

104 Seoses kolmanda väiteosaga tuleb märkida, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 90, 91, 93, 94, 99, 106 ja 107 nõustus Üldkohus BNetzA 2011. aasta otsusele viidates järeldusega, mille komisjon tegi vaidlusaluses otsuses ja mille kohaselt tagas vaidlusaluse lisatasu mehhanism võrguettevõtjatele vaidlusaluse vabastuse tõttu tekkinud kahju täieliku hüvitamise, kuna lisatasu summa oli kohandatud vabastuse tõttu nõutavate ressursside summale. Ta lisas kohtuotsuse punktis 94, et maksejõuetuse tõttu saamata jäänud tulu, mille majanduslik koorem jääb jaotusvõrguettevõtjate kanda, ei ole kõnealuse korra tähenduses saamata jäänud tulu ning on põhjendatud asjaoluga, et võrguettevõtjate ja vaidlusaluse lisatasu lõppvõlgnike vahelised suhted on eraõiguslikud suhted.

105 Nii toimides esitas Üldkohus aga piisavalt põhjusi, miks ta lükkas tagasi WEPA äriühingute argumendid, mille kohaselt ei hüvitata vaidlusalusest vabastusest tulenevat kahju täielikult.

106 Hinnang, et vaidlusaluse lisatasu summa kindlaksmääramise meetod, mis on ette nähtud BNetzA 2011. aasta otsuses, peab võimaldama katta kõik vaidlusaluse vabastusega seotud kulud, on sisuliselt Üldkohtu poolt faktilistele asjaoludele antud hinnang, mida Euroopa Kohus apellatsioonimenetluses ei kontrolli. Sama kehtib ka konkreetse küsimuse kohta, kas kõik vaidlusaluse vabastusega seotud kahjud ja kulud ning selliste baaskoormuse tarbijate maksejõuetuse korral tõenäoliselt laekumata jäävad nõuded, kellele vaidlusalust maksuvabastust ekslikult kohaldati, olid tõepoolest lisatasuga kaetud. WEPA äriühingud ei ole aga sellega seotud moonutamist tõendanud.

107 Kõiki eeltoodud põhjendusi arvestades tuleb WEPA äriühingute esimese väite kolm osa tervikuna tagasi lükata, kuna need on osaliselt vastuvõetamatud ja osaliselt põhjendamatud. Seetõttu tuleb esimene väide tervikuna tagasi lükata.

Teine väide kohtuasjas C-795/21 P ja ainus väide kohtuasjas C-796/21 P

108 Kohtuasjas C-795/21 P apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitatud teise väitega ja kohtuasjas C-796/21 P esitatud ainsa väitega heidavad WEPA äriühingud ja Saksamaa Liitvabariik ette ELTL artikli 107 lõike 1 rikkumist, kuna Üldkohus leidis ekslikult, et vaidlusalune vabastus kujutab endast „riigi ressurssidest“ antud abi selle sätte tähenduses.

109 Nende argumendid käsitlevad sisuliselt kolme küsimust, millest esimene puudutab õiguslikku kriteeriumi, mis võimaldab hinnata, kas tegemist on „riigi ressurssidest“ antud meetmega, teine kohustusliku tasu olemasolu ja kolmas riigi kontrolli.

Õiguslik kriteerium, mis võimaldab hinnata, kas tegemist on „riigi ressurssidest“ antud meetmega

– *Poolte argumendid*

110 WEPA äriühingud heidavad teise väite esimese osa esimeses punktis ning teise osa teises ja kolmandas punktis ning Saksamaa Liitvabariik oma ainsa väite esimeses osas sisuliselt ette, et Üldkohus kohaldas vaidlusaluste ressursside riikliku laadi hindamisel väära õiguslikku kriteeriumi.

111 Esiteks väidavad WEPA äriühingud teise väite esimeses osas sisuliselt, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 77–96 leidis Üldkohus ekslikult, et vaidlusalune lisatasu on „maks“ liidu õiguse tähenduses ja seega „riigi ressurssidest“ antud abi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses. Nende sõnul tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, mis põhineb eelkõige 17. juuli 2008. aasta kohtuotsusel Essent Netwerk Noord jt (C-206/06, EU:C:2008:413), 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsusel Association Vent De Colère! jt (C-262/12, EU:C:2013:851), 13. septembri 2017. aasta kohtuotsusel ENEA (C-329/15, EU:C:2017:671), 28. märtsi 2019. aasta kohtuotsusel Saksamaa *vs.* komisjon (C-405/16 P, EU:C:2019:268), 15. mai 2019. aasta kohtuotsusel Achema jt (C-706/17, EU:C:2019:407) ja 16. septembri 2021. aasta kohtuotsusel FVE Holýšov I jt *vs.* komisjon (C-850/19 P, EU:C:2021:740), et selline „maks“ esineb ainult siis, kui liikmesriik kehtestab ühepoolselt ja avaliku võimu aktiga maksekohustuse akti adressaadile. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 77 tugines Üldkohus aga teistsugusele ja seega väärale kriteeriumile, kui ta analüüsis, kas riigi kehtestatud vaidlusalune lisatasu kanti seadusest tuleneva kohustuse alusel täies ulatuses edasi lisatasu lõppvõlgnikele.

112 Lisaks jättis Üldkohus Euroopa Kohtu praktikat eirates kontrollimata, kas võlgnikul on seadusest tulenev maksekohustus.

113 Teiseks vaidlustasid WEPA äriühingud Euroopa Kohtule esitatud menetlusdokumentides teise väite teise osa kolmandas punktis ja Saksamaa Liitvabariik vastavalt vaidlustatud kohtuotsuse punktid 62 jj, 76, 79 ja 110 ning punktid 62–64 ja 76 põhjusel, et Üldkohus leidis ekslikult, et selle kindlakstegemisel, kas tegemist on riigi ressurssidega või mitte, on tarbijatel või lõppklientidel lasuva siduva kohustuse olemasolu ning riigi kontroll nende vahendite või nende vahendite haldajate üle kaks tegurit, mis „kuuluvad ühe alternatiivi hulka“. Tegemist on hoopis kumulatiivsete kriteeriumidega, nagu nähtub eelkõige 17. juuli 2008. aasta kohtuotsusest Essent Netwerk Noord jt (C-206/06, EU:C:2008:413, punktid 66, 69, 70, 72 ja 75), 28. märtsi 2019. aasta kohtuotsusest Saksamaa *vs.* komisjon (C-405/16 P, EU:C:2019:268, punkt 72), 15. mai 2019. aasta kohtuotsusest Achema jt (C-706/17, EU:C:2019:407) ning 16. septembri 2021. aasta kohtuotsusest FVE Holýšov I jt *vs.* komisjon (C-850/19 P, EU:C:2021:740).

114 Ühtlasi väidavad WEPA äriühingud teise väite teise osa teises punktis, et täidetud peab olema kolmas kriteerium. Nii nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et peab olema tõendatud piisavalt otsene seos vaidlusaluse lisatasu ja riigieelarve vahel, et saaks järeldada, et tegemist on „riigi ressurssidest antud“ abiga ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses. Kuid ei vaidlusalune otsus ega vaidlustatud kohtuotsus ei sisalda tegureid, mis lubaksid järeldada, et vaidlusalusel lisatasul on selline seos riigieelarvega. Veel nähtub komisjoni ja Üldkohtu järeldustest, et BNetzA ega ükski teine riigiasutus ei ole võtnud vastutust saamata jäänud tulu täieliku hüvitamise eest.

115 Lisaks on Üldkohtu tõlgendus, mis põhineb alternatiivsetel kriteeriumidel, Saksamaa Liitvabariigi arvates vastuolus vaidlustatud kohtuotsuse punktidega 97–109, milles Üldkohus analüüsis riigi kontrolli olemasolu, kuigi ta oli juba tuvastanud siduva rahalise kohustuse olemasolu.

116 Kolmandaks leiab Saksamaa Liitvabariik, et Üldkohtu sellist lähenemist ei toeta ka ELTL artiklid 30 ja 110, mille eesmärk on sisuliselt protektsionistlike meetmete kaotamine ja keelamine.

117 Neljandaks väidab Saksamaa Liitvabariik, et ELTL artikli 107 lõike 1 tõlgendus, mille kohaselt tuleb eeldada, et mis tahes maksul on riiklik päritolu, sõltumata selle sättega taotletavatest eesmärkidest, on õiguslikult väär. Selline tõlgendus viiks tagajärjeni, mida aluslepingutes ei ole ette

nähtud, nimelt et igasugune turuhindade reguleerimine tooks kaasa riigi ressursside kasutamise ja sellest tuleb seega ELTL artikli 108 kohaselt teatada. Selline reguleerimine kuulub aga kaupade vaba liikumise, mitte riigiabi eeskirjade kohaldamisalasse.

118 Komisjon väidab vastu, et WEPA äriühingute teise väite teise osa teine punkt on põhjendamatu, ning leiab, et selle väite esimene osa ja teise osa kolmas punkt ning Saksamaa Liitvabariigi ainsa väite esimene osa ei saa iseenesest olla edukad.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

119 WEPA äriühingud ja Saksamaa Liitvabariik heidavad sisuliselt ette, et Üldkohus kohaldas väära õiguslikku kriteeriumi, et teha kindlaks, kas vaidlusalusest lisatasust tulenevad summad pärinevad „riigi ressurssidest“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

120 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldab ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses „riigiabiks“ kvalifitseerimine seda, et täidetud on neli tingimust, nimelt peab esinema riigi sekkumine või sekkumine „riigi ressurssidest“, see sekkumine võib kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust, see annab abi saajale valikulise eelise ning see kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi (12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

121 Mis puudutab esimest tingimust, siis tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et meetme võib kvalifitseerida riigi sekkumiseks või „riigi ressurssidest“ antud abiks, kui esiteks on meede vahetult või kaudselt antud riigi ressurssidest ja teiseks on meede omistatav liikmesriigile (12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

122 Täpsemalt on Euroopa Kohus seoses tingimusega, et eelis peab olema antud „riigi ressurssidest“, oma praktikas välja toonud kaks kriteeriumi, mis võimaldavad tuvastada, et vahendid, mille abil antakse riigisiseste õigusnormide alusel hinnaeelis, on „riigi ressursid“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses (vt selle kohta 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, punktid 34, 38, 39 ja 42).

123 Esiteks on vahendid, mida rahastatakse maksudest või muudest kohustuslikest tasudest vastavalt riigisisestele õigusnormidele ning mida hallatakse ja jaotatakse vastavalt nendele õigusnormidele, „riigi ressursid“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses (12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, punkt 38).

124 Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale, milles on täpsustatud seda kriteeriumi, sarnanevad riigi poolt elektrienergia ostjatele kehtestatud lisatasust tulenevad summad maksuga, mida võetakse elektrienergialt ja mis pärinevad „riigi ressurssidest“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses. Selleks et vahendeid saaks sellistena käsitada, peavad need pärinema asjaomase liikmesriigi õigusnormidega kehtestatud kohustuslikest maksetest ning neid tuleb hallata ja jaotada vastavalt nendele õigusnormidele, sõltumata sellest, kas rahastamise mehhanism kuulub riigisiseses õiguses maksulaadsete tasude kategooriasse kitsas tähenduses. Seevastu ei piisa sellest, et võrguettevõtjad kannavad oma lõpptarbijatele elektrienergia müügihinnas üle lisakulutused, mis tulenevad kohustusest osta teatavatest energiaallikatest toodetud elektrienergiat seaduses sätestatud hindadega, kui see hüvitis ei tulene seaduses sätestatud kohustusest, vaid üksnes

praktikast. Sellisel juhul ei saa nimelt kinnipidamist pidada kohustuslikuks (vt selle kohta 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, punktid 34–37 ja seal viidatud kohtupraktika).

125 Teiseks piisab asjaolust, et summad on pidevalt avaliku kontrolli all ja seega pädevatele riigiasutustele kättesaadavad, et need kvalifitseerida „riigi ressurssideks“ selle sätte tähenduses (12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).

126 Käesoleva kohtuotsuse punktides 123 ja 125 nimetatud kriteeriumid on alternatiivsed kriteeriumid, mis võimaldavad tuvastada, et meede on „antud riigi ressurssidest“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses (vt selle kohta 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, punkt 42), ning Saksamaa Liitvabariik möönis seda suuliste seisukohtade ärakuulamiseks korraldatud kohtuistungil vastuseks Euroopa Kohtu küsimusele 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsuse DOBELES HES (C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1) ulatuse kohta.

127 Sellest järeldub esiteks, et Üldkohus ei rikkunud õigusnormi, kui ta vaidlustatud kohtuotsuse punktides 62–64 ja 76 leidis, et ressursside riiklikku laadi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses saab tõendada kahe alternatiivse tingimusega, millest üks puudutab tarbijatel või lõpptarbijatel lasuva siduva rahalise kohustuse olemasolu ja teine riigi kontrolli süsteemi haldamise ja eelkõige vahendite või nende vahendite haldajate üle. Arvestades suuliste seisukohtade ärakuulamiseks korraldatud kohtuistungil Saksamaa Liitvabariigi poolt antud vastuseid, tuleb kõik selle liikmesriigi argumendid, millega see hinnang vaidlustatakse, tagasi lükata.

128 WEPA äriühingute argumendid, et Euroopa Kohtu praktikas ei ole alternatiivseid kriteeriume käsitletud, põhinevad just nimelt Euroopa Kohtu praktikal, mille Euroopa Kohus esitas kokkuvõtlikult 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsuses DOBELES HES (C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1) ja millest ta järeldas, et on olemas kaks alternatiivset kriteeriumi. Ka need argumendid ei saa seega olla edukad.

129 Peale selle, kuna WEPA äriühingud väidavad, et Üldkohus oleks pidanud kohaldama mõistet „maks“, mida mõistetakse kui ühepoolset maksekohustuse kehtestamist avaliku võimu aktiga, ja kriteeriumi, mis puudutab piisavalt otsese seose olemasolu riigieelarve ja vaidlusaluse lisatasu vahel, siis tuleb tõdeda, et vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktides 123–125 viidatud Euroopa Kohtu praktikale ei viita ükski alternatiiv, millest Üldkohus põhjendatult lähtus, sellisele mõistele ega kriteeriumile. Siduva rahalise kohustuse olemasolu käesoleva kohtuotsuse punktis 123 viidatud kohtupraktika tähenduses tuleb hinnata käesoleva kohtuotsuse punktis 124 esile toodud asjaolusid arvestades. Need on kindlaks määratud Euroopa Kohtu praktikas, mida on korratud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 55–62 ja mis on kokkuvõtlikult esitatud 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsuse DOBELES HES (C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1) punktides 34–37, ilma et seda oleks käesolevas menetluses apellatsioonkaebustega konkreetselt vaidlustatud. Kui Üldkohus, nagu ta vaidlustatud kohtuotsuse punktides 76 ja 77 märkis, kontrollis, kas vaidlusaluse lisatasu kehtestas riik ja kas see kanti seadusest tuleneva kohustuse kaudu täielikult edasi selle lisatasu lõppvõlgnikele, järgis ta seda kohtupraktikat.

130 Teiseks, vastupidi sellele, mida väidab Saksamaa Liitvabariik, ei saa Üldkohtule ette heita, et ta pidas vajalikuks vaidlustatud kohtuotsuse punktides 97–109 analüüsida riigi kontrolli olemasolu vaidlusaluse lisatasuna kogutud vahendite või võrguettevõtjate üle, olles selle kohtuotsuse punktis 96 tuvastanud, et tegemist on maksulaadse lõivu või siduva rahalise kohustusega, mis eeldab riigi ressursside kasutamist.

131 On tõsi, et arvestades nende kahe kriteeriumi alternatiivset laadi, mida Üldkohus analüüsis, oleks ta võinud jätta riigi kontrolli olemasolu puudutava analüüsi tegemata. Siiski ei takista miski Üldkohtul eelkõige korrakohase õigusemõistmise põhjendusel oma arutluskäiku jätkata ammendavuse huvides esitatud kaalutlustega, nagu käesoleval juhul need, mis puudutavad riigi kontrolli olemasolu, samamoodi nagu Euroopa Kohus tegi seda 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsuse DOBELES HES (C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1) punktis 41.

132 Kolmandaks, osas, milles Saksamaa Liitvabariik väidab, et ELTL artikli 107 lõike 1 eesmärkidega läheb vastuollu eeldus, et mis tahes maks on riiklikku päritolu, põhinevad tema argumendid vääral eeldusel ja vaidlustatud kohtuotsuse vääral tõlgendamisel.

133 Ühest küljest, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 123, ei saa „riigi ressursid“ selle sätte tähenduses olla vahendid, mida rahastatakse mis tahes maksust, vaid üksnes need vahendid, mida rahastatakse riigisiseste õigusnormidega ette nähtud kohustuslikust tasust, mida hallatakse ja jaotatakse vastavalt nendele õigusnormidele. Teisest küljest, nagu on esile toodud käesoleva kohtuotsuse punktis 129, püüdis Üldkohus – nagu nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 76 ja 77 – just nimelt kontrollida, kas vaidlusaluse lisatasu kehtestas riik ja see kanti seadusest tuleneva kohustuse kaudu täielikult edasi selle lisatasu lõppvõlgnikele.

134 Neljandaks, mis puudutab Saksamaa Liitvabariigi argumente, mis käsitlevad ELTL artikleid 30 ja 110, siis tuleb tõdeda, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 85 võttis Üldkohus määrsõnaga „[l]isaks“ algavas, ammendavuse huvides lisatud põhjenduses arvesse neid sätteid käsitlevat kohtupraktikat. Ta järeldas sellest, et on vähetähtis, kes on maksukohustuslane, kui maksu tasutakse tootelt või sellega seonduvalt vajalikult tegevuselt. Ta lisas, et seega on määrav asjaolu, et riik on volitanud maksu kogunud üksusi riigi ressurssi haldama ja nad ei ole lihtsalt kohustatud täitma ostukohustust omaenda rahalistest vahenditest.

135 Kuna selle punkti põhjendus on esitatud ammendavuse huvides, ei saa seda kritiseeriv argument olla edukas.

136 Igal juhul tuleb asuda seisukohale, et Üldkohus ei viidanud ELTL artikleid 30 ja 110 käsitlevale kohtupraktikale mitte selleks, et hinnata vaidlusalust lisatasu nendest sätetest lähtudes, vaid selleks, et kinnitada oma analüüsi selle lisatasu kohta ELTL artikli 107 lõike 1 alusel. Järelikult ei saa Üldkohtule ette heita, et ta ajas segi erinevad õiguslikud regulatsioonid, mis tulenevad vastavalt EL toimimise lepingu kahest esimesena nimetatud sättest ja kolmandana viidatud sättest.

137 Lõpuks, mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktides 112 ja 114 esitatud WEPA äriühingute argumente, et käesoleval juhul ei ole elektri lõpptarbijatele pandud maksekohustust ja et saamata jäänud tulu jääb hüvitamata, siis need on seotud selle hinnangu põhjendatuse analüüsiga, mille Üldkohus andis kohustusliku tasu olemasolule. Seega analüüsitakse neid nimetatud hinnangu analüüsi raames.

138 Eeltoodud põhjendusi arvestades ja eelmises punktis väljendatud reservatsiooni silmas pidades tuleb WEPA äriühingute teise väite teise osa esimene osa ning teise osa teine ja kolmas punkt ning Saksamaa Liitvabariigi ainsa väite esimene osa tagasi lükata, kuna osaliselt ei saa need olla edukad ja osaliselt on need põhjendamatud.

Kohustusliku tasu olemasolu

– *Poolte argumendid*

139 WEPA äriühingud väidavad teatavate käesoleva kohtuotsuse punktides 112 ja 114 esitatud teatud argumentidega ning Saksamaa Liitvabariik oma ainsa väite teises osas sisuliselt, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 78 ja 82–89 kohaldas Üldkohus vääralt ELTL artikli 107 lõiget 1, kui ta kvalifitseeris vaidlusaluse lisatasu maksulaadseks lõivuks või siduvaks rahaliseks kohustuseks.

140 WEPA äriühingud heidavad ühelt poolt ette, et Üldkohus jättis kontrollimata, kas võlgnikul oli seadusest tulenev maksekohustus. Nende sõnul ei ole vaidlust selles, et BNetzA 2011. aasta otsus sellist kohustust ei sisalda ega ole adresseeritud võrgukasutajatele, mistõttu vaidlusaluse lisatasu maksmise kohustus oli puhtalt lepinguline. Isegi kui eeldada, et selle otsuse alusel oleks tekkinud kohustus koguda vaidlusalust lisatasu ja kanda see edasi võrgukasutajatele, ei piisaks sellisest kohustusest riigi ressursside kasutamise tuvastamiseks. Pealegi ei määranud BNetzA kindlaks lisatasu summat ega kogunud seda. Tal ei ole vähimatki otsustusõigust kogutud summade käsutamiseks.

141 Teiselt poolt väidavad WEPA äriühingud, et nagu nähtub komisjoni ja Üldkohtu järeldustest, ei ole BNetzA ega ükski teine riigiasutus võtnud vastutust saamata jäänud tulu täieliku hüvitamise eest.

142 Saksamaa Liitvabariik väidab esiteks, et eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktides 77, 82, 83 ja 85 tuvastas Üldkohus ekslikult, et elektritarnija ja lõpptarbija vaheline suhe ei ole siduva rahalise kohustuse olemasolu järeldamiseks määrav, põhjendades seda ekslikult sellega, et vaidlusalust lisatasu ei nõuta sisse mitte elektritarbimiselt, vaid võrgu kasutamiselt. Teiseks viitas Üldkohus kohtuotsuse punktides 84 ja 86–89 ekslikult ja ilma igasuguse põhjenduseta tasu kogumise kohustusele ning tuletas sellest ekslikult kohustuse maksta vaidlusalust lisatasu, mis on ette nähtud riigisiseses õiguses. Kuna puudub seadusest tulenev kohustus seda lisatasu maksta, saab seda koguda üksnes tsiviilõigusnormide alusel. Üldkohtu arutluskäik, mille tulemusena ta selle asjaolu tuvastas ja sellise järelduse tegi, on vastuolus Euroopa Kohtu praktikaga.

143 Komisjon vaidleb kõigile neile argumentidele vastu ja leiab, et Saksamaa Liitvabariigi esitatud argumendid põhinevad vaidlustatud kohtuotsuse ja Euroopa Kohtu praktika vääral tõlgendusel ning need ei saa mingil juhul olla edukad.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

144 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 123 viidatud kohtupraktikast, on vahendid, mida rahastatakse maksudest või muudest kohustuslikest tasudest vastavalt riigisisestele õigusnormidele ning mida hallatakse ja jaotatakse vastavalt nendele õigusnormidele, „riigi ressursid“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

145 Käesoleval juhul jõudis Üldkohus pärast seda, kui ta oli vaidlustatud kohtuotsuse punktides 77–95 hinnanud vaidlusalust lisatasu, selle kohtuotsuse punktis 96 järeldusele, et see lisatasu eeldas riigi ressursside kasutamist. Selle järelduse põhjendamiseks tõi ta esile, et BNetzA 2011. aasta otsusega pandi jaotusvõrguettevõtjatele kohustus koguda võrgukasutajatelt vaidlusalust lisatasu ja kanda selliselt laekunud tulu üle põhivõrguettevõtjatele. Ta leidis samuti, et lisatasu mehhanism tagas võrguettevõtjatele vaidlusaluse vabastuse tõttu saamata jäänud tulu täieliku hüvitamise, kuna lisatasu suurus oli kohandatud selle vabastuse tõttu vajalike ressursside summale. Ta rõhutas veel, et see summa määrati kindlaks BNetzA 2011. aasta otsusega kehtestatud meetodi alusel, kusjuures olgu täpsustatud, et 2012. aastaks määrati selle otsusega kindlaks sama lisatasu algne suurus.

146 Esimesena väidavad WEPA äriühingud ja Saksamaa Liitvabariik, et Üldkohus tuvastas vääralt, et vaidlusaluse lisatasu maksmise kohustus on lõpptarbijatel, kes olid lisaks ekslikult määratletud nii, et nende hulgas on ka võrgukasutajad.

147 Esiteks leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 82 seoses vaidlusaluse lisatasu lõppvõlgnike tuvastamisega, et lisatasu puudutab üksnes võrguettevõtjate ja võrgukasutajate vahelist suhet, kuna lisatasu võetakse võrgu kasutamise, mitte elektritarbimise eest. Ta järeldas sellest kohtuotsuse punktis 83, et küsimus, kas elektritarnijad olid omakorda kohustatud lisatasu edasi kandma elektrienergia lõpptarbijatele, ei oma tähtsust. Tema sõnul olid lisatasu lõppvõlgnikud võrgukasutajad, st tarnijad ise ja võrguga vahetult ühendatud lõpptarbijad, mitte teised lõpptarbijad.

148 Sellega seoses on seisukoht, mille kohaselt vaidlusalust lisatasu võetakse võrgu kasutamise tagajärjel, ja kaalutlus, et võrgukasutajaid tuleb käsitada lõpptarbijatena, faktiliste asjaolude hindamise küsimus. Vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 93 viidatud kohtupraktikale ei ole aga Euroopa Kohtu ülesanne seda hinnangut kontrollida, kui ei ole väidetud, et tegemist on moonutamisega.

149 Teiseks, mis puudutab võrgukasutajate maksekohustuse olemasolu, siis nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 84 ja 86–88, et Üldkohus nõustus komisjoni hinnanguga, mille kohaselt on BNetzA 2011. aasta otsusega kehtestatud jaotusvõrguettevõtjate kohustus vaidlusalust lisatasu koguda ja edasi kanda, ning et see otsus nägi ette, et lisatasust laekunud tulu kantakse igakuiselt üle eri põhivõrguettevõtjatele. Ta järeldas sellest, et vaidlusalune lisatasu, mille ametiasutus oli kehtestanud õigusaktiga, oli võrgukasutajatele kohustuslik.

150 Seega nähtub Üldkohtu tuvastatud faktilistest asjaoludest, mille kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne, et BNetzA 2011. aasta otsusega pandi jaotusvõrguettevõtjatele kohustus koguda võrgukasutajatelt vaidlusalust lisatasu. Arvestades vaidlustatud kohtuotsuse punktides 12, 66 ja 93 Üldkohtu tuvastatud faktilisi asjaolusid, mille kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne, on selge ka see, et selles otsuses oli ette nähtud meetod, mille kohaselt pidid põhivõrguettevõtjad vaidlusaluse lisatasu summa igal aastal kindlaks määrama.

151 Käesoleva kohtuotsuse punktis 124 viidatud kohtupraktikat arvestades tuleb aga asuda seisukohale, et summad, mis tulenevad niisugusest kohustuslikust tasust nagu vaidlusalune lisatasu, mis on kehtestatud õigusaktiga, milles on kindlaks määratud üksused, isegi eraõiguslikud üksused, kes vastutavad tasu kogumise eest võlgnikelt, kes on samuti selles meetmes kindlaks määratud, ning milles on kindlaks määratud meetod, mis võimaldab kindlaks määrata tasu

summa ja selle iga-aastase kohandamise, on pärit „riigi ressurssidest“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses. Täpsemalt, kuna tasu allikas on õigusakt, mis kohustab võrguettevõtjaid seda koguma, ei saa väita, et see tasu tuleneb pelgast praktikast.

152 Sellega seoses ei ole oluline, et õigusakt näeb ette üksnes vaidlusaluse lisatasu kogumise kohustuse võrguettevõtjatele, ilma et oleks sõnaselgelt kindlaks määratud võrgukasutajate kohustust lisatasu maksta. Lisatasu kogumise seadusest tuleneva kohustuse soovitav toime eeldab nimelt tingimata seda tasu maksma kohustatud isikute sümmeetrilist kohustust.

153 Teisena, mis puudutab vaidlusalusest vabastusest tingitud kulude hüvitamist, millele WEPA äriühingud osutavad, siis tuleb märkida, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 90, 91 ja 94 nõustus Üldkohus BNetzA 2011. aasta otsusele viidates komisjoni järeldusega vaidlusaluses otsuses, mille kohaselt tagas vaidlusaluse lisatasu mehhanism võrguettevõtjatele vaidlusaluse vabastuse tõttu tekkinud finantskahju täieliku hüvitamise, kuna lisatasu summa oli kohandatud vabastuse tõttu nõutavate ressursside suurusele.

154 Ent nagu on juba märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 106, kuulub hinnang, mille kohaselt vaidlusaluse lisatasu summa kindlaksmääramise meetod, mis on ette nähtud BNetzA 2011. aasta otsuses, peab võimaldama katta kõik vaidlusaluse vabastusega seotud kulud, Üldkohtu poolt faktiliste asjaolude hindamise alla, mida Euroopa Kohus vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 93 viidatud kohtupraktikale apellatsioonimenetluses ei kontrolli, kui ei ole väidetud, et tegemist on moonutamisega.

155 Eeltoodud põhjendusi arvestades tuleb WEPA äriühingute argumendid ja Saksamaa Liitvabariigi ainsa väite teine osa tagasi lükata, kuna osaliselt on need vastuvõetamatud ja osaliselt põhjendamatud.

Riigi kontroll

– *Poolte argumendid*

156 WEPA äriühingud heidavad teise väite teise osa esimeses punktis ja Saksamaa Liitvabariik oma ainsa väite kolmandas osas sisuliselt ette, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta leidis, et vaidlusalusest lisatasust laekuvate vahendite üle on riigi kontroll.

157 Komisjon leiab, et nii see esimene väitepunkt kui ka kolmas väiteosa on põhjendamatud ja igal juhul edutud.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

158 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktides 122–126 viidatud kohtupraktikast, on riigisiseste õigusnormide alusel maksude või muude kohustuslike tasude olemasolu, mida hallatakse ja jaotatakse vastavalt nendele õigusnormidele, ning riigi kontroll kõnealuste summade üle kaks alternatiivset kriteeriumi, mis võimaldavad kindlaks teha „riigi ressursid“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

159 Käesoleval juhul tuvastas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 96, et vaidlusalune lisatasu on maksulaadne lõiv või siduv rahaline kohustus, mis eeldab „riigi ressursside“ kasutamist selle kohtupraktika tähenduses. Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 144–155, ei ole WEPA äriühingud ega Saksamaa Liitvabariik suutnud tõendada, et selle Üldkohtu järeldusega on rikutud õigusnormi.

160 Ainuüksi sellest tõdemusest piisab, et asuda seisukohale, et vaidlusalune meede oli antud riigi ressurssidest ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, ilma et oleks vaja analüüsida, kas kõnealused summad olid riigi kontrolli all.

161 Järelikult ei saa WEPA äriühingute teise väite teise osa esimene punkt ega Saksamaa Liitvabariigi ainsa väite kolmas osa olla edukad.

162 Kõigist eeltoodud põhjendustest tuleneb, et kohtuasjas C-795/21 P apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitatud teine väide ja kohtuasjas C-796/21 P esitatud apellatsioonkaebuse ainus väide tuleb tervikuna tagasi lükata.

163 Järelikult, kuna kõik kohtuasjades C-795/21 P ja C-796/21 P apellatsioonkaebuste põhjendamiseks esitatud väited on tagasi lükatud, tuleb apellatsioonkaebused tervikuna rahuldamata jätta.

Kohtukulud

164 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõige 2 näeb ette, et kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu, siis otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotuse. Vastavalt kodukorra artikli 138 lõigetele 1 ja 2, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste lahendamisel, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud, ja kui kaotanud poolel on mitu isikut, otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotuse.

165 Käesoleval juhul on WEPA äriühingud ja Saksamaa Liitvabariik kohtuvaidluse kaotanud kõigi oma nõuete osas, mis sisalduvad vastavalt apellatsioonkaebuses kohtuasjas C-795/21 P ja apellatsioonkaebuses kohtuasjas C-796/21 P, samas kui komisjon on kohtuvaidluse kaotanud kõigi oma nõuete osas, mis sisalduvad nendes kohtuasjades esitatud vastuapellatsioonkaebustes.

166 Neis tingimustes tuleb seega käesoleva kohtuasja asjaolusid õiglaselt hinnates jätta poolte kohtukulud nende endi kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. **Jätta apellatsioonkaebused ja vastuapellatsioonkaebused rahuldamata.**

2. **Jätta WEPA Hygieneprodukte GmbH, WEPA Deutschland GmbH & Co. KG, Saksamaa Liitvabariigi ja Euroopa Komisjoni kohtukulud nende endi kanda.**

Allkirjad